

KRACHTLIJN 5

HET PARTNERWERK EN DE WERKING OVER DE BELEIDSDOMEINEN HEEN VERDER UITBOUWEN EN INVESTEREN IN INNOVATIE

De integratie van het waterbeleid in andere beleidsdomeinen en vice versa is essentieel om een volwaardig integraal waterbeleid te kunnen realiseren. Participatie, overleg en samenwerking via een partnernetwerk en een aanpak met gebiedsgerichte projecten zijn hierbij cruciaal. Onderzoek en nieuwe technieken schakelen we maximaal in.

Het waterbeleid loopt tegen de grenzen van haar eigen beleidsmogelijkheden aan. Zo evolueert het waterkwaliteitsbeleid van een aanpak van specifieke, eerder omvangrijke puntproblemen (grote lozingen, uitbouwen waterzuiveringsinfrastructuur, ...) naar een aanpak van meer diffuse problemen (bemesting, erosie, pesticiden, atmosferische depositie ...) en wordt daarbij geconfronteerd met maatschappelijke processen (het Vlaams landbouwmodel, de internationale handel, het intensief ruimtegebruik, de versnelde consumptie, ...) die de doelstellingen van het waterbeleid bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken.

De nieuwe uitdaging is dan ook om veranderingen en innovatie te initiëren en in te spelen op dynamieken binnen het aangrenzende beleid (landbouw, natuur, ruimte, bodem, wonen, ...). We zoeken daarbij zoveel mogelijk naar synergieën, waarbij we gezamenlijke beleidskeuzes maken en gezamenlijk projecten formuleren over beleidsgrenzen heen. Een geïntegreerde aanpak, maatwerk en overleg staan daarbij centraal.

(zie ook [Waterbeheerkwesties](#))

doelstelling 1

DE AFSTEMMING TUSSEN HET WATERBELEID EN HET AANGRENZENDE BELEID VERBETEREN

Voor heel wat maatregelen ligt het initiatief niet bij het waterbeleid zelf maar bij het aangrenzende beleid, in het bijzonder het landbouw- en economisch beleid, het natuurbeleid, het ruimtelijk beleid (► [doelstelling 2](#)) en het bodem- en erosiebeleid (↻ [krachtlijn 3](#)-doelstelling 5).

Vanuit het waterbeleid zullen we mee richting geven aan het versnellen van de transitie naar een nog duurzamer landbouw- en voedingssysteem.

We stemmen het mestbeleid, het erosiebeleid en het nieuwe landbouwbeleid maximaal af op de stroomgebiedbeheerplannen.

zullen we de **nodige inspanningen leveren en bijdragen aan de realisatie van de Europese instandhoudingsdoelstellingen voor de oppervlaktewatergebonden habitats en soorten en de grondwaterafhankelijke ecosystemen**. We zorgen dat de nodige maatregelen hiervoor, die onder meer in de soortenbeschermingsprogramma's worden geformuleerd, in de huidige stroomgebiedbeheerplannen uitvoering krijgen of in de volgende stroomgebiedbeheerplannen worden opgenomen. Omgekeerd zal het natuurbeleid de nodige inspanningen leveren en bijdragen aan de realisatie van de kaderrichtlijn Water, bv. via het herstel van de natuurlijke hydrologie in valleigebieden.

Waar de doelstellingen van het water- en natuurbeleid niet samen sporen, zorgen we voor de nodige **afstemming** (bv. geen waterberging op overstromingsgevoelige vegetaties). De waterbeheerders en het ANB werken hiervoor samen een beoordelingskader uit.

Ook met andere beleidsdomeinen, zoals bijvoorbeeld onroerend erfgoed, maken we de nodige afspraken en beoordelingskaders.

We hebben ook aandacht voor de **ecosysteemdiensten**. Als samenleving kunnen we heel wat voordeel halen uit het behoud en herstel van de ecosysteemdiensten die de watersystemen ons bieden (waterzuivering, waterconservering, koolstofopslag, recreatief medegebruik, enz.).

“ Investeringsagenda's afstemmen

De doelstellingen van het waterbeleid en het natuur- en landschapsbeleid sporen veelal samen. Een goede waterkwaliteit, waterlopen met een natuurlijke structuur en hydrologie en zonder vismigratiekelpunten zijn noodzakelijk voor het herstel van de biodiversiteit. Via het waterbeleid

'stelling uit het participatietraject'

Afstemming en samenwerking tussen beleidsdomeinen en actoren is essentieel om op een duurzame manier met water om te gaan.

Er zijn door de landbouwsector wel degelijk al stappen gezet - en die worden ook sterk gewaardeerd - ten behoeve van het verlagen van de druk vanuit de landbouwsector op het watersysteem, maar de impact blijft hoog. Daar tegenover staat dat het landbouwsysteem zelf ook sterk onder druk staat (economisch). Men ziet een transitie naar een meer duurzame landbouw dan ook nodig. Dit zowel in functie van milieueffecten, waaronder watervervuiling, als in functie van de economische leefbaarheid van landbouwbedrijven.(...). Maar ook bij consumenten, de toeleverings- en distributieketen ... is meer bewustwording nodig over het belang van duurzaam geproduceerd voedsel voor de leefomgeving en het watersysteem.

doelstelling 2

EEN PROMINENTE ROL VOOR WATER ALS STRUCTUREREND ELEMENT DAT GEBIEDSGERICHTE PROCESSEN MEE BEPAALT

De manier waarop de beperkt beschikbare ruimte in Vlaanderen wordt ingericht is mee bepalend voor het functioneren het watersysteem. Water is een fysisch structurerend element en heeft voldoende ruimte nodig.

Zowel in de open ruimte als in de bebouwde omgeving hebben we voldoende aandacht voor de valleigebieden en het realiseren van een fijnmazige groenblauwe dooradering. We willen bijvoorbeeld komen tot een netwerk van groenblauwe aders dat zorgt voor een substantiële toename van water en groen in open ruimte, steden en dorpen, voor betere verbindingen tussen stedelijke kernen en natuurkernen via waterlopen, en voor een sterkere integratie van water in het stedelijke leven en de publieke ruimte. Kleinere landschapselementen (bomenrijen, groendaken en gevelgroen, wadi's, wegbermen, (open gelegde) waterlopen ...) kunnen de effecten van klimaatverandering zoals hittestress en wateroverlast helpen milderen. Bovendien verhoogt open water de belevingswaarde. We **stimuleren** bijgevolg zoveel mogelijk het **herstel van de doortocht van waterlopen door dorpscentra en stadskernen**. Draagvlakcreatie en overleg met de stakeholders zijn belangrijke aspecten hierbij (► [doelstelling 4](#)).

Water zien we als een evidentie bij ieder plan of project. We beschouwen water als structurerend voor bijvoorbeeld het inplanten van bedrijven maar ook voor het watergebruik door de landbouw.

We maken gebruik van de watertoets om alle kansen te benutten om ruimte voor water te verzekeren en water te laten infiltreren, maar ook om maximaal aan te sturen op hergebruik van water, op buffering of om afstroom te vermijden. We stimuleren stadsplanners en ontwikkelaars om water mee te nemen als onderdeel van de ontwerpogave vooraleer vergunningsaanvragen worden ingediend en vermijden daarmee bijkomende kosten of vertragingen onder de vorm van bijkomende lasten of voorwaarden bij de omgevingsvergunning.

In lijn met het BRV zien we het terugdringen van bijkomend ruimtebeslag als een absolute noodzaak

'stelling uit het participatietraject'

Het is belangrijk om lokaal en/of gebiedsgericht te kijken wat er nodig is om op maat en flexibel te kunnen werken. Lokale initiatieven waarbij verschillende stakeholders samenwerken om de waterketen te sluiten, zullen op het terrein uiteindelijk mee het verschil maken. In eerste instantie is hiervoor lokale creativiteit, initiatief en samenwerking nodig. Daarnaast is op bovenlokaal en Vlaams niveau een stimulerend beleidskader nodig waarbij de verschillende beleidsinitiatieven elkaar versterken.

Er moet gewerkt worden aan een gedeelde visie op een maatschappelijk en ecologisch gewenste toekomst van water waarmee ook de kans wordt verkleind op onbedoelde neveneffecten van goedbedoelde maatregelen. Dit lukt enkel wanneer alle actoren hun blikveld verbreden en via overleg een dieper begrip krijgen van alle afhankelijkheden.

voor het creëren van een klimaatbestendige ruimte. Hiervoor zorgen we door **robuuste open ruimte en groenblauwe aders maximaal te vrijwaren van ontwikkelingen die aanleiding geven tot versnippering zoals bijkomende bebouwing of verharding**. Ook binnen de bebouwde ruimte zorgen we ervoor dat het aandeel verharding beperkt blijft.

doelstelling 3

DE GEBIEDSGERICHTE WERKING ROND WATER VERSTERKEN

Gebiedsgericht samenwerken en overleg zijn fundamentele pijlers van het integraal waterbeleid.

Met **speerpunt- en aandachtsgebieden** voor oppervlaktewater en **actie- en waakgebieden** in het kader van de herstelprogramma's voor grondwater zetten de stroomgebiedbeheerplannen

in op een gebiedsgerichte werking i.f.v. het halen van de goede toestand in die gebieden.

Via **overleg en samenwerking en integrale projecten** werken we binnen de

bekkenoverlegstructuren aan betere

watersystemen en een groter draagvlak voor waterprojecten. We maken de urgentie zichtbaar

 om actie te ondernemen, informeren de actoren in een gebied over de meerwaarde van een goede waterkwaliteit en zetten hen aan om zelf ook

 initiatief te nemen. We streven daarbij maximaal naar projecten die aan meerdere doelstellingen tegelijk tegemoet komen en bieden zo garanties voor een optimale inzet van middelen. Daarom stemmen we de investeringsagenda's en handavingsagenda's van de verschillende Vlaamse instanties op elkaar af.

We geven aan de **gebiedsgerichte werking** een extra impuls via **integrale projecten, subsidiëring** en **gezamenlijke financiering**, door goede voorbeelden te delen en door concrete resultaatafspraken te maken.

We **brengen de stakeholders gebiedsgericht samen** en bespreken met hen de reductie-inspanningen (fysicochemische parameters en gevaarlijke stoffen) die nodig zijn voor het gebied en we werken samen met hen een **actie- en maatregelenpakket** uit om de reductiedoelstellingen op de meest kosteneffectieve manier te halen.

Het tweede burgemeestersconvenant zet naast mitigatie ook in op klimaatadaptatie. Waterbeleid is een belangrijk luik in de klimaatadaptatie (oa beheersen overstromingsrisico's, spaarzaam watergebruik, hittestress ...). Om de weerbaarheid van Vlaanderen t.o.v. de impact van klimaatverandering te verhogen, stimuleren we **de lokale besturen** om het burgemeestersconvenant te ondertekenen en **ondersteunen** we hen **bij de uitbouw van hun klimaatadaptatiebeleid** en in de zoektocht naar projectsubsidies.

Partnernetwerken verder uitbouwen

DE STAKEHOLDERS MEER BETREKKEN OM DE DOELSTELLINGEN VAN HET INTEGRAAL WATERBELEID TE HELPEN REALISEREN

De afstemming en het overleg binnen het waterbeleid en -beheer gebeurt via de overlegstructuren voor het integraal waterbeleid. In aanvulling bekijken we of we de organisatie van het oppervlaktewaterbeheer en het rioleringsbeheer kunnen optimaliseren.

De doelstellingen van het integraal waterbeleid kunnen we als overheid niet alleen realiseren. Samenwerking en gedeeld engagement van alle betrokken actoren zijn daarbij cruciaal.

Bij de uitzetting van de krijtlijnen voor het integraal waterbeleid evolueerde de betrokkenheid van stakeholders van een eerder minimale (wettelijke) invulling (eerste waterbeleidsnota) naar een uitgebreidere participatie (participatietraject derde waterbeleidsnota, overlegplatform financiering waterbeleid). Ook inrichtingsprojecten voor water en andere wateracties krijgen steeds vaker vorm in overleg met de stakeholders.

Die ingeslagen weg en samenwerking zetten we voort. We valoriseren de kennis en ervaring die bij de stakeholders aanwezig zijn en zoeken naar nieuwe manieren om samen met hen de uitdagingen van het integraal waterbeleid aan te gaan, bijvoorbeeld via **partnerschappen van overheden, bedrijven, middenveld en de kenniswereld**. Dergelijke partnerschappen bieden

opportunities om thema's zoals circulair watergebruik, big data en smart cities verder aan te snijden en daarbij krachten, middelen en expertise te bundelen. Ook het valoriseren van data en beheersystemen is essentieel evenals 'open data'.

We laten de doelstellingen van het waterbeleid ook ingang vinden in het onderwijs.

We willen met de betrokkenheid van projectontwikkelaars, organisaties, scheepvaart, landbouw, ondernemingen en burgers, Vlaanderen vooruit helpen om versneld de omslag te maken naar een (klimaat)robuust en duurzaam watersysteem.

Maar ook individuele watergebruikers en burgers willen we sterker betrekken bij het waterbeleid. Vandaag zijn zij zich nog te weinig bewust van de kostbaarheid van water, zowel figuurlijk als letterlijk. We verkennen daarom **nieuwe hefboomen**

en technieken (vb. via burgerwetenschap (citizen science), publieksraadpleging (crowdsourcing)) die we kunnen inzetten naast de klassieke

communicatie- en sensibiliseringsinitiatieven en **waarmee we hen effectiever aanzetten om hun gedrag te veranderen en zelf initiatief te nemen.**

We bekijken de mogelijkheden om gedragsverandering te verruimen naar verschillende water gerelateerde problematieken. We hebben ook aandacht voor en stimuleren gedragsverandering bij de overheden zelf, zij hebben immers een belangrijke rol als voorbeeld.

doelstelling 5

DE GRENDOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING BESTENDIGEN EN VERSTERKEN

Het duurzaam beheer van zowel oppervlaktewater als grondwater vereist een regionale en internationale grensoverschrijdende aanpak door middel van gecoördineerde maatregelen om de goede kwaliteit en kwantiteit ervan te bereiken en de potentiële gevolgen van de klimaatverandering aan te pakken. Daarom zal Vlaanderen op verschillende niveaus blijven inzetten op grensoverschrijdend overleg en coördinatie.

Op intra Belgisch niveau verzekeren we via de stuurgroep Water van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM) maximale afstemming met de andere gewesten en het federale niveau voor de implementatie van de

kaderrichtlijn Water, de Overstromingsrichtlijn en andere watergerelateerde dossiers.

Met onze buurlanden zorgen we via de Internationale Scheldecommissie (ISC) en de Internationale Maascommissie (IMC) voor een maximale coördinatie van het waterbeleid in de verschillende stroomgebiedsdistricten.

Ook op lokaal niveau blijven we investeren in de grensoverschrijdende samenwerking. Dit doen we bijvoorbeeld via fora zoals het 'Grensoverschrijdend Overleg Water' (GOWs) waar voor specifieke transregionale gebieden initiatieven worden gecoördineerd en afgestemd.

'stelling uit het participatietraject'

Van technologische ontwikkelingen mag niet alle heil verwacht worden, maar ze zijn wel een belangrijke component om beter met het complexe watersysteem om te gaan.

Verder onderzoek en innovatie om de kwaliteit (en kwantiteit) van het water doorheen de ganse watercyclus nog te verbeteren blijft nodig omdat er soms nog onvoldoende kennis is over het effect van diverse (beleids)instrumenten (en maatregelen) op de waterkwaliteit (en kwantiteit).

Er is nood aan meer "ruimte" om te experimenteren, zowel op technisch vlak als wat betreft modaliteiten van de regelgeving (proeftuinprojecten, rule-free zones).

VLAANDEREN ALS PROEFTUIN VOOR INNOVATIE IN INTEGRAAL WATERBEHEER

De ontwikkeling van innovatieve technologie gaat razendsnel. Ook het waterbeleid doet meer en meer beroep op nieuwe ontwikkelingen en technologieën. De voorbeelden zijn legio: de inzet van drones bij overstromingen, de inzet van een uitgebreid sensorennetwerk voor het opvolgen van de waterkwaliteit (Internet of Water), soortenonderzoek in waterlopen via eDNA-analyse, nieuwe technologieën voor hergebruik van water of voor de ondergrondse opslag van zoet water, vernieuwing bij sanering van verontreinigde waterbodems en oevers en in hergebruik van bagger- en ruimingsspecie ...

Vlaanderen als proeftuin voor innovatie

Daarenboven telt Vlaanderen verschillende internationaal gewaardeerde kennis- en onderzoekscentra die een drijvende kracht vormen achter innovatieve initiatieven.

We behouden het overzicht van ontwikkelingen en trends die relevant (kunnen) zijn voor het waterbeleid. We **investeren in onderzoek en kennis** die nodig zijn om innovatie in Vlaanderen te verstevigen, we stellen gezamenlijke onderzoeksagenda's op, bundelen onderzoeksmiddelen en onderzoeken hierbij ook proactief wat de impact en meerwaarde kan zijn van technologische en sociale doorbraakinnovaties (bv. makerspaces, citizen science, ...) op het waterbeleid. We voorzien de nodige **instrumenten en structuren om innovatie te stimuleren**. Voorbeelden zijn: pilots en proeftuinen, innovatief aanbesteden, de vorming van lead markets, uitschrijven van wedstrijden, ... Samen met de bedrijven wordt gezocht om hun innovatieve producten en technologieën in de markt te zetten en ze ook buiten Vlaanderen te vermarkten.

We zetten stappen om een proces van systeemanalyse en systeendenken op te zetten voor het waterbeleid. We onderzoeken daarbij de mogelijkheden voor een 'nexus-aanpak' (onderlinge verbondenheid) waarbij koppelkansen met het aangrenzend beleid maximaal benut worden. Hiertoe brengen we de complexiteit van het watersysteem en haar interacties met de andere systemen in kaart en werken we oplossingsrichtingen uit.

Om ervoor te zorgen dat een transitie naar een **(klimaat)robuust en duurzaam watersysteem** echt kans op slagen heeft, voorzien we in een gepast (financieel) kader voor het faciliteren van onderzoeks-, ontwikkelings- en innovatieprojecten (R&D&I-projecten (Research & Development & Innovation)) en met concrete mogelijkheden om te experimenteren op het terrein (bijvoorbeeld via regelluwe zones of sites).